

ישעיהו פרק מ

(א) נחמו נחמו עמי יאמר אלהיכם: (ב) דברו על לב ירושלם וקראו אליה כי מלאה צבאה כי נרצה עונה כי לקחה מיד יקוק כפלים בכל חטאתיה: ט (ג) קול קורא במדבר פנו דרך יקוק ישרו בערבה מסלה לאלהינו: (ד) כל גיא ינשא וכל הר וגבעה ישפלו והיה העקב למישור והרכסים לבקעה: (ה) ונגלה כבוד יקוק וראו כל בשר יחדו כי פי יקוק דבר: ט ... (כה) ואל מי תדמויני ואשונה יאמר קדוש: (כו) שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה המוציא במספר צבאם לכלם בשם יקרא מרב אונים ואמיץ כח איש לא נעדר: ט

רד"ק ישעיהו פרק מ

(א) נחמו נחמו - כל אלה הנחמות עתידה לימות המשיח והכפל לחזק, תרגם יונתן נבייא אתנביאו תנחומין על עמי אמר אלהכון, נחמו, וכן דברו כמו שפירשו בפסוק חזקו ידיים רפות, דברו, צבאה, זמנה, וכן הלא צבא לאנוש עלי הארץ, ופירוש כי מלאה כי השלימה שם זמנה רוצה לומר זמן שהיה לה להיות בגלות, ויונתן תרגם ארי עתידה דתתמלי מעם גלותהא, תרגם צבאה כמשמעה מן לצבא צבא:

(ב) כי נרצה עונה - נשלם ענשה ..., ובאמרו כפלים ר"ל שתיים והוא אומר על שתי גליות שגלו ישראל גלות בבל וזה הגלות ולמה היה זה בעבור כל חטאתיה, ...:

R. S. R. Hirsh (Haftarot, Vet'hanan, p.409).

By looking up to the starry heavens and realising the regulations laid down by God in the cosmic laws, and carried out so meticulously in that sphere, to bring the thought home to us also in the sphere of the human world, which He has equipped with freedom of will, the time will be brought about by His educating management in the world of mankind too...

ישעיהו פרק נא פסוק ג

כי נחם יקוק ציון נחם כל חרבתייה וישם מדברה פעדן וערבתייה כגון יקוק ששון ושמחה ומצא בה תודה וקול זמרה: ט

מצודת דוד ישעיהו פרק נא פסוק ג

(ג) כי נחם - המקום ינחם את ציון כי תשוב ותכונן כמאז ... :
תודה - קול הודאה על הניסים ועל הנפלאות:

שו"ת שבות יעקב חלק ג סימן צח ד"ה תשובה הנה

... מנחמין את אבילים יאמרו בזה"ל המקום ינחם אתכי ואותנו עם שארי אבילי ציון וירושלים...

Rav Schwartz looked up "Rav Riskin, why does the text say HaMakom, the Place?" Yes, I know it's a synonym for God, for the entire world is in His place, but why not Elokim or HaShem? I'll tell you why! When my first family was murdered in the holocaust, I could not be comforted; their death was so inexplicable, so absurd. And now I lost my last son; my sacrifice is greater than Abraham's. I hurt, hurt so deeply that I can barely speak. But I am comforted. The Place comforts me. These sons died for Israel and Jerusalem. These sons died for Jewish future, for ultimate redemption. Jerusalem comforts me."

תלמוד ירושלמי מסכת ברכות פרק א [דף ב טור א]

רבי חייה רבא ורבי שמעון בן חלפתא הוו מהלכין בהדא בקעת ארבל בקריצתה וראו איילת השחר שבקע אורה אמר רבי חייה רבה לר' שמעון בן חלפתא בירבי כד היא גאולתן של ישי בתחילה קימאה קימאה כל מה שהיא הולכת היא רבה והולכת...

~ הפצה ~

דברים פרק ז

(כה) כי תוליד בנים ובני בנים ונושנתם בארץ והשחתם ועשיתם פסל תמונת כל ועשיתם הרע בעיני יקוק אלהיך להכעיסו: (כו) העידתי בכס היום את השמים ואת הארץ כי אבד תאבדון מהר מעל הארץ אשר אתם עברים את הירדן שמה לרשתה לא תאריכון ימים עליה כי השמד תשמדון: (כז) והפיץ יקוק אתכם בעמים ונשאתם מתי מספר בגוים אשר ינהג יקוק אתכם שמה: (כח) ועבדתם שם אלהים מעשה ידי אדם עז ואבן אשר לא יראו ולא ישמעו ולא יאכלו ולא יריחו: (כט) ובקשתם משם את יקוק אלהיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבב ובכל נפש: (ל) בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבתי עד יקוק אלהיך ושמעת בקלו: ... (לב) כי שאל נא לימים ראשנים אשר היו לפניך למו היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ ולמקצה השמים ועד קצה

הַשְּׁמִים הַנְּהִיגָה פְּדָבֵר הַגְּדוּל הַזֶּה אוֹ הַנְּשַׁמֵּעַ כְּמֵהוּ: (לג) הַשְּׁמֵעַ עִם קוֹל אֱלֹהִים מְדַבֵּר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ כְּאִשֶּׁר שְׁמַעְתָּ אֹתָהּ וַיְחִי: (לד) אוֹ הַנְּסֶה אֱלֹהִים לְבוֹא לְקַחַת לּוֹ גּוֹי מִקְרֵב גּוֹי בְּמִסַּת בְּאֹתָת וּבְמוֹפְתִים וּבְמִלְחָמָה וּבִיד חֲזָקָה וּבְזָרוּעַ נְטוּיָה וּבְמוֹרָאִים גְּדֹלִים כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה לְכֶם יִקְנֹךְ אֱלֹהֵיכֶם בְּמִצְרַיִם לְעֵינֶיךָ: (לה) אֵתָה הָרַאת לְדַעַת כִּי יִקְנֹךְ הוּא אֱלֹהִים אִין עוֹד מִלְבְּדוֹ: ...

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף יב עמוד ב

משנה. מזכירין יציאת מצרים בלילות. אמר רבי אלעזר בן עזריה: הרי אני כבן שבעים שנה, ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרשה בן זומא. שנאמר: +דברים ט"ז+ למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיידך. ימי חיידך - הימים, כל ימי חיידך - הלילות; וחכמים אומרים: ימי חיידך - העולם הזה, כל - להביא לימות המשיח.

גמרא. תניא, אמר להם בן זומא לחכמים: וכי מזכירין יציאת מצרים לימות המשיח? והלא כבר נאמר: +ירמיהו כ"ג+ הנה ימים באים נאם ה' ולא יאמרו עוד חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים, כי אם חי ה' אשר העלה ואשר הביא את זרע בית ישראל מארץ צפונה ומכל הארצות אשר הדחתים שם! - אמרו לו: לא שתעקר יציאת מצרים ממקומה, אלא שתהא שעבוד מלכיות עיקר, ויציאת מצרים טפל לו. כיוצא בו אתה אומר: +בראשית ל"ה+ לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך.

~ **השבה** ~

ירמיהו פרק טז

(יד) לכן הנה ימים באים נאם יקנך ולא יאמר עוד חי יקנך אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים: (טו) כי אם חי יקנך אשר העלה את בני ישראל מארץ צפון ומכל הארצות אשר הדיחם שמה והשבתיים על אדמתם אשר נתתי לאבותם:

רד"ק ירמיהו פרק טז

(יד) לכן הנה ימים באים - זו היא עתידה והיה הנביא אומר להם נחמה זו אחר פורענות והיה האל שולח להם בזה הענין על ידי נביאיו פורענות ונחמה כדי שלא יאמרו **אבדה תקותינו** כי אף על פי שיפרע מהם על מעשיהם הרעים עוד באחרית הימים תהיה להם תקוה:

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף צח עמוד א

ואמר רבי אבא: אין לך קץ מגולה מזה, שנאמר +יחזקאל ל"ו+ ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשא לעמי ישראל וגו'.

רש"י מסכת סנהדרין דף צח עמוד א

מגולה מזה - כשתתן ארץ ישראל פריה בעין יפה אז יקרב הקץ, ואין לך קץ מגולה יותר.

~ **שמחה** ~

רד"ק ישעיהו פרק מ

(ה) ונגלה - אז כשיצאו מהגלות ביד רמה וימצאו אפי' במדבר מים וכל צרכם כמו שאמר לא ירעבו ולא יצמאו אז יגלה כבוד ה' לעיני כל העמים: **וראו כל בשר** - ידעו כל בני אדם כי פי ה' דבר כלו' ידעו אז כי הנחמות האלה שדברו הנביאים על פי ה' דברו מה שדברו כשיראו שיתקיימו הנבואות, וראו, ענין ידיעה והבנה, ר"ל ראית הלב כמו ולבי ראה הרבה והדומים לו:

תהלים פרק קכ

(א) שיר המעלות בשוב יקנך את שיבת ציון היינו כחלמים: (ב) אז ימלא שחוק פינו ולשונונו רנה אז יאמרו בגוים הגדיל יקנך לעשות עם אלה: (ג) הגדיל יקנך לעשות עמנו היינו שמחים: (ד) שובה יקנך את <שבותרנו> שביתנו כאפיקים בנגב: (ה) הזרעים בדםעה ברנה יקצרו: (ו) הלוד ילך ויבכה נשא משך הזרע בא יבוא ברנה נשא אלמתיו:

רד"ק תהלים פרק קכו

(א) בשוב ה' את שיבת ציון. בשוב, ענין הנחה, כמו (במדבר י, לו): שובה ה' רבבות אלפי ישראל, וכן (דברים ל, ג): ושב ה' אלהיך את שבותרך ורחמך. או יהיה ענין תשובה, ויהיה פעל יוצא. שיבת, ענין תשובה, שישבו בני ציון לה'. היינו כחולמים, **כחלום יעוף יהיה** בעינינו צרת הגלות מרוב השמחה שתהיה לנו בשובנו לארצנו, כן פירשו אדוני אבי ז"ל. והחכם ראבי"ע פירש, כן יאמרו ישראל בשוב האל יתברך שבותר: אין אדם רואה בעיניו כפלא הזה רק בחלום:

(ב) אז יאמרו בגוים הגדיל ה'. יתמהו הגוים פלא גדול ויאמרו: הגדיל ה' לעשות עם אלה, (רצה לומר עם ישראל):

(ג) הגדיל. ואומרים ישראל: הגדיל ה' לעשות עמנו, לפיכך היינו שמחים. כלומר, זה השמחה הגדולה שתראו בנו ושימלא שחוק פינו, מפני שהגדיל ה' לעשות פלא גדול וטובה גדולה: